

hvad Konklusionen af det ærede Medlems Undersøgelser angaar, den Maade, paa hvilken det ærede Medlem tænker sig at kunne bidrage til Problemet's Løsning, saa er jeg heller ingenlunde dør i Modsetning til det ærede Medlem, hvad der jo har fundet sit klare Udtryk derigennem, at det Parti, hvortil jeg hører, har stillet et Forslag her i dette høje Ting, der er Udtryk for et Forsøg paa at virkeliggøre de Tanker om dette Problems Løsning, som det ærede Medlem Hr. Fraenkel er naaet til.

Jeg er af den Opfattelse, og vi er af den Opfattelse indenfor Venstre i det hele taget, at Vilkaarene for et frit Erhvervsliv er en fri, en selvstændig Middelstand, og vi er paa det rene med, at hele Koncentrationen baade indenfor Kapitalen og indenfor Arbejdet har en Tendens, saaledes som det ærede Medlem ogsaa udtalte det, til at svække Mellemstanden, til at øge Mekaniseringen i alle Retninger, til at sætte Typer og Organisationer op mod Individet. Vi er ganske enige med det ærede Medlem i, at Ulykken er, at gennem hele den Udvikling, som vi har gennemløbet i de senere Menneskealdrer, og som altsaa paa en vis Maade er parallelt løbende med Udviklingen gennem Aarhundreder i længst forsvundne Tider, er den personlige Selvbestemmelsesret, det personlige Ansvar og den personlige Chance i allerhøjeste Grad afsvækket, og at det, som vi maa bestræbe os for, for saa vidt vi overhovedet er i Stand til lovgivningsmæssigt Arbejde med disse Problemer, netop er dette at sætte den personlige Selvbestemmelsesret i saa vidt Omfang som muligt i Stedet for Organisationens Beslutninger, som krænker og knægter den enkeltes Ansvar, at sætte det personlige Ansvar overfor Massemorale og derigennem øge den personlige Chance ved at skaffe Plads for det private Initiativ og for Udnyttelsen af egne Evner og Kræfter.

Netop fordi vi deler det Syn, som det ærede Medlem Hr. Fraenkel her har givet Udtryk for, maa vi finde, at det foreliggende Lovforslag lider af meget fremtrædende Mangler; thi det er udenfor al Tvivl, og det kan ikke lykkes det ærede Medlem Hr. Rode at vise det modsatte, at dette Lovforslag er fremkommet af Hensyn til Varetagelsen af rene Konsumentinteresser, at det er Prisspørgsmaalet, der har været det bestemmende. Og dør har det ærede Medlem Hr. Fraenkel ganske Ret, naar han slutter sig til den Opfattelse, som ogsaa vi har givet Udtryk for, at disse Interesser er af sekundær Beskaffenhed. Hvis man blot drager Om-sorg for at sætte Samfundets Kræfter ind paa at sikre Adgangen til fri Næringsdrift,

at ordne Samfundet saaledes, at Frikonkurren- censen kan finde Plads, vil Prisspørgsmaalet regulere sig selv; thi til syvende og sidst er Vejen til en fair Pris Hævdelsen af den frie Konkurrence, der gives simpelt hen ingen anden Vej, saa kan vi vedtage nok saa mange Love, saa kan vi nedsætte nok saa mange Kommissioner, og saa kan vi aabne Adgang til nok saa meget Tilsyn. Et Bevis derfor burde for det ærede Medlem Hr. Rode være hele den Kæde af Oplevelser paa det prismæssige Omraade, som det ærede Medlem havde fra 1914 helt frem til 1920.

Det ærede Medlem Hr. Fraenkel mente, at Lovforslaget angav en indviklet og efter hans Mening upraktisk Vej. Det er ogsaa vor Opfattelse, og derfor kan vi, selv om vi erkender Eksistensen af det Problem, som Lovforslaget beskæftiger sig med, og samtidig med at vi erklærer os rede til en fuldkommen saglig Forhandling for at finde Veje til at imødegaa den kommende Tids Konkvenser af denne Udvikling, ikke tiltræde den Form, som Lovforslaget har her, og som afgjort er et Barn af den Tid, hvori Lovforslaget blev til. Det er jo ogsaa tilvejebragt af Personer, der stod lige midt i det System, der var skabt ved det ærede Medlem Hr. Rodes og den Regerings Initiativ, som han havde Sæde i, og det kom til Verden i en Tid, da man i vide Kredse og ogsaa indenfor Venstre var opskræmt ved de erhvervs-mæssige Fænomener, som man under Krigsperioden havde set udvikle sig.

Man søgte derfor under de Forhandlinger, der førtes med den da siddende Regering, specielt det ærede Medlem Hr. Rode, om en Afvikling af hele 7. August-Systemet, at sikre sig, at man dog, naar man kom af med denne Lovgivning, fra Statsmagtens Side kunde gribe ind overfor en Koncentration, som man befrygtede skulde fortsætte i Former som dem, man kendte fra Krigsperioden. Man gik med andre Ord formentlig ud fra, at der i Den overordentlige Kommissions Arkiv virkelig var et Materiale til at bedømme det danske Samfunds Fortræstning, til at skaffe sig en Oversigt over Erhvervs-koncentrationen her, der sad inde med Monopoler, og som derigennem virkede hemmende og hindrende paa Konkurrencen og tilintetgørende paa det enkelte Menneskes Stræben efter at udnytte sine Evner og Kræfter paa den Maade, som maatte forekomme ham bedst.

Vi søgte derfor under Sagens Behandling i Landstinget at faa Klarhed over, hvad man virkelig besad i saa Henseende, og Landstingsudvalget tilskrev den 11. Februar 1921 Ministeriet om at skaffe Udvalget Materiale